

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Valtion ja pääkaupunkiseudun välinen kasvusopimus 2016–2018

25.5.2016

LUONNOS

LUONNOS

VALTION JA PÄÄKAUPUNKISEUDUN VÄLINEN KASVUSOPIMUS

SOPIJAOSAPUOLET

Valtio: työ- ja elinkeinoministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö ja ympäristöministeriö
Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Lahden kaupungit
Uudenmaan liitto

TARKOITUS JA TAUSTA

Kasvusopimusmenettelystä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Kasvusopimus on luonteeltaan aiesopimus, jossa sovitaan valtion ja suurten kaupunkiseutujen kesken strategisista kehittämisen painopisteistä vuosille 2016–2018. Kasvusopimusmenettelyn lainsäädännöllisenä perustana on alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoimien hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 45 § ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (356/2014) 14 §. Valmistelussa on noudatettu em. lain mukaista menettelytapaa, jolla on varmistettu yhteensopivuus aluekehittämiss päätöksen ja maakuntaohjelman kanssa.

Kasvusopimuksen tarkoituksena on pääkaupunkiseudun ja Lahden kaupungin kilpailukyvyyn vahvistaminen yhteistyössä valtion, kaupunkien ja muiden toimijoiden kesken. Yhteistyötä valtion ja pääkaupunkiseudun toimijoiden kesken edistetään kasvusopimuksen lisäksi toteuttamalla metropolipolitiikkaa valtion ja seudun toimijoiden kumppanuudella. Keskeisenä yhteistyöelimenä on elinkeinoministerin johtama metropolipolitiikan neuvottelukunta, joka käsittelee sopimusasioiden lisäksi muita valtion ja seudun yhteistyöasioita (mm. kansainvälisen kilpailukyvyyn kehittämistä ja maahanmuuttokysymyksiä).

Pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaan hallitus tukee kaupunkiseutujen ja kasvukäytävien sekä eri alueiden omiin vahvuuksiin perustuvan kilpailukyvyyn parantamista muun muassa kehittämällä sopimus pohjaista yhteistyötä valtion kanssa. Lisäksi hallitusohjelmassa on erikseen mainittu pääkaupunkiseudun kanssa tehtävä sopimus siitä, miten edistetään metropolialueen kansainvälistä kilpailukykyä, elinkeinopolitiikkaa, aluekehitystä sekä yhteistyötä maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelussa ja segregaatoin ehkäisyä.

Valtion ja kaupunkiseutujen välisillä kasvusopimuksilla toteutetaan hallitusohjelman ja sen toimeenpanosuunnitelman mukaisen kilpailukykykärkihankkeen toimenpiteitä alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistämisestä. Kasvusopimusten tavoitteena on elinkeinoelämän kasvun ja kilpailukyvyyn vahvistaminen. Valtion ja kaupunkiseutujen väliseen sopimuskokonaisuuteen kuuluvat myös MAL-aiesopimukset, jotka laaditaan erikseen Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseutujen kanssa. Valtio keskustelee Lahden kaupungin kanssa maankäytön, asumisen ja liikenteen ratkaisusta ottaen huomioon Lahden ja pääkaupunkiseudun yhteistyön.

Hallitus on linjannut tavoitteet sopimuksellisen politiikan toteuttamiselle talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 20.10.2015. Ministerivaliokunnan linjausten perusteella pääkaupunkiseudun kasvusopimus tehdään suoraan neuvottelu-menettelyllä osana metropolipolitiikkaa.

TAVOITTEET

Kasvusopimuksen tavoitteena on luoda sopimuksessa mukana olevista kaupungeista älykkäiden ja puhtaiden ratkaisujen edelläkävijäalue. Smart & Clean pääkaupunkiseutu -projektin tavoitteena on, että vuonna 2020 pääkaupunkiseutu tarjoaa parhaita älykkäitä ja puhtaita ratkaisuja maailman kaupunkien haasteisiin. Pääkaupunkiseutu ja Lahti ovat tuolloin näyteikkuna suomalaisten ja kansainvälisten yritysten liiketoiminnan parhaille esimerkeille.

Kasvusopimuksen toteuttamisen tavoitteita ovat:

- Yksityisten työpaikkojen määrän kasvu älykkäiden ja puhtaiden ratkaisujen alalla
- Älykkäitä ja puhtaita ratkaisuja tarjoavien yritysten tuotekehityksen ja innovaatioiden kaupallistamisen tukeminen sekä viennin ja liikevaihdon kasvu
- Alueelle suuntautuvien investointien lisääntyminen
- Kaupunkien ilmasto- ja ympäristötavoitteiden toteutuminen, erityisesti hiili-dioksidipäästöjen pieneneminen
- Innovatiivisten julkisten hankintojen edistäminen älykkäissä ja puhtaissa ratkaisuissa. Tavoitteena on tehdä julkisia hankintoja jatkossa uudella tavalla ja luoda yrityksille kannusteita kehittää uusia ratkaisuja.
- Kaupunkien ja koko Suomen kansainvälisen maineen ja mielikuvan vahvistuminen älykkäiden ja puhtaiden ratkaisujen huippualueena.

TOIMENPITEET

Smart & Clean -projektia toteuttamaan on keväällä 2016 perustettu määräaikainen säätiö, joka toimii tiiviissä yhteistyössä projektiin osallistuvien tahojen kanssa ja vastaa projektissa toteutettavien kehittämiskokonaisuuksien koordinoinnista. Säätiön toiminta-aika on viisi (5) vuotta. Säätiön keskeinen tehtävä on tehdä valmistelutyötä Smart & Clean -hankkeille, jotka voivat olla julkisia hankkeita tai hankintoja, yritysten välisiä hankkeita tai tutkimus- ja kehitysluonteisia projekteja.

Säätiön tarkoituksena on, että pääkaupunkiseudulle ja sen välittömille lähialueille kehitetään ja suunnitellaan vuoteen 2021 mennessä kansainväliseksi referensseiksi kelpaavia, älykkäitä ja ekologisesti edistyksellisiä, ratkaisuja ja palveluja julkishallinnon, yritystoiminnan ja kansalaisten tarpeisiin. Säätiön tavoitteena on luoda noin 20 - 30 merkittävää hankekokonaisuutta vuoteen 2021 mennessä.

Säätiön toiminta liittyy liikenteeseen ja liikkumiseen, rakentamiseen, energiaan, jäte- ja vesisektoriin, kiertotalouteen ja kuluttaja-cleantechiin. Säätiö valmistelee kunkin painopisteen alle useampia kehittämis- ja kaupallistamishankekokonaisuuksia yhteistyössä kaupunkien, yritysten, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten sekä valtion kanssa.

Työvälineinä ovat mm. tutkimustoiminta, julkiset ja yksityiset investoinnit, innovatiiviset julkiset hankinnat, aikainen markkinavuoropuhelu, living labit ja pilotointialustat sekä markkinointi ja viestintä. Kehitettävillä ratkaisuilla ja palveluilla tulee olla myös vientipotentiaalia.

Innovatiivisten julkisten hankintojen edistämiseksi kaupungit laativat osana Smart & Clean -projektia yhdessä tiekartan, jossa tunnistetaan lähivuosien merkittävät älykkäiden ja puhtaiden ratkaisujen hankinnat ja niihin liittyvät toimenpiteet.

TOTEUTUS, SEURANTA JA RAHOITUS

Valtio-osapuolen sitoutuminen sopimukseen määritellään keväällä 2016 valtioneuvoston periaatepäätöksellä, jossa linjataan valtion tahtotila ja tuki eri sopimusmuodoille julkisen talouden suunnitelman ja talousarvion puitteissa. Valtion rahoitustoimenpiteet edellyttävät eduskunnan päätöstä. Toimenpiteitä toteutetaan valtiontalouden ja kaupunkien kehysten ja talousarvioiden puitteissa.

Sopimusosapuolet edistävät kasvusopimuksessa esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista omassa päätöksenteossään. Kasvusopimuksen toimeenpanoa seurataan säännöllisesti elinkeinoministerin johtamassa metropolipolitiikan neuvottelukunnassa. Lahden kaupungin edustajat osallistuvat neuvottelukunnan työhön ja valmisteluun silloin, kun käsitellään tähän kasvusopimukseen liittyviä asioita.

Smart & Clean -projektia toteutetaan kolmikantaperiaatteella: kaupungit, valtio ja yritykset. Projektia toteuttavassa säätiössä toimijoita ovat henkilökunta, hallitus, hallintoneuvosto sekä Smart & Clean -asiantuntijaverkosto.

Smart & Clean -asiantuntijaverkoston tehtävänä on tarjota maailman paras asiantuntijuus projektissa suoritettaviin toimintoihin, erityisesti hankkeiden edistämiseen ja toteutukseen. Verkosto koostuu yritysten, valtion, kaupunkiorganisaatioiden, tutkimussektorin ja muiden järjestöjen suomalaisista ja kansainvälisistä asiantuntijoista. Näitä ovat esimerkiksi Tekes-ohjelmat, Finpro, Cleantech Finland, ulkoasianministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, korkeakoulut; HSL, HSY sekä Climate Leadership Councilin ja ilmastokumppanien jäsenyritykset.

Sitra perustaa säätiön ja lahjoittaa säädepääoman 50.000 euroa.

Toiminnan rahoitus:

Rahasto (7,5 miljoonaa euroa)

Smart & Clean -säätiön kehittämien pilottien ja projektien suunnittelu tehdään säätiön rahaston pääomalla. Itse projektien toteutuksen rahoitus suunnitellaan projekti-kohtaisesti. Niiden rahoitustarve tulee olemaan merkittävä, mutta sitä on haastavaa arvioida, ennen kuin kehittämiskokonaisuuksien tarkemmat hankesuunnitelmat valmistuvat. Tämä budjetin ulkopuolinen rahoitus ei tule kohdistumaan säätiölle, vaan suoraan kullekin projektille hankkeiden toteuttajien toimesta.

Säätiön rahoitus jakautuu seuraavasti: Kaupungit/kuntayhtymät 1/3, yritykset/yliopistot/tutkimuslaitokset 1/3 ja Sitra 1/3. Rahoitusosuudet ovat seuraavat:

Yritykset/yliopistot/tutkimuslaitokset: tavoitteena on 2,5 miljoonan euron rahoitus.

Kaupungit/kuntayhtymät: 2,5 miljoonaa euroa. Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Lahti sekä Uudenmaan liitto osallistuvat projektiin jakamalla osallistumiskustannukset.

Sitra: 2,5 miljoonaa euroa. Sitran osuudesta on Sitran hallituksen tekemä ehdollinen päätös 17.12.2015, joka perustuu muiden toimijoiden vastaavan suuruisilla summilla säätiön rahoitukseen mukaan tuloon.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö osoittaa kasvusopimuksen kautta rahoitusta Smart & Clean -projektin toteuttamiseen yhteensä 2,5 miljoonaa euroa vuosina 2016 – 2018 valtion talousarvion puitteissa. Työ- ja elinkeinoministeriön rahoitus on alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen (AIKO) määrärahaa (momentti 32.50.40). Alueelliset innovaatiot ja kokeilut -määrärahalla toteutettavien hankkeiden rahoitus osoitetaan

Uudenmaan liitolle, joka tekee rahoituspäätökset yksittäisille hankkeille. Liiton tulee rahoittaa säätiön esittämä hanke, jos se on sopimuksen ja lain mukainen. AIKO-rahoituksen osuus voi olla korkeintaan 50 prosenttia hankkeen julkisen rahoituksen määrästä.

Sopimus on voimassa vuoden 2018 loppuun saakka.

Sopimus on tarkoitus uudistaa vuonna 2019.

ALLEKIRJOITUKSET

Helsingissä 25.5.2016

Olli Rehn
Elinkeinoministeri
Työ- ja elinkeinoministeriö

Anne Berner
Liikenne- ja viestintäministeri
Liikenne- ja viestintäministeriö

Kimmo Tiilikainen
Maatalous- ja ympäristöministeri
Ympäristöministeriö

Jussi Pajunen
Kaupunginjohtaja
Helsingin kaupunki

Jukka Mäkelä
Kaupunginjohtaja
Espoon kaupunki

Kari Nenonen
Kaupunginjohtaja
Vantaan kaupunki

Christoffer Masar
Kaupunginjohtaja
Kauniaisten kaupunki

Jyrki Myllyvirta
Kaupunginjohtaja
Lahden kaupunki

Ossi Savolainen
Maakuntajohtaja
Uudenmaan liitto